

TIS VAN KESKESCHIET

Hugo Lambrechts-Augustijns

Over het volksspel 'paapke schieten' hebben we geschreven in het tijdschrift van 'De Drie Rozen'¹. In het Pajottenland heeft dit spel ook andere benamingen, die we hier even noteren: 'flotte schieten, flokschieten, keske schieten, kalleke schieten en stopje gooien'².

We weten dat men van op een afstand tussen de 5 en 8 meters met een loden schijf gooit naar het 'paapke' of stopsel, waarop elke speler een muntstuk heeft gelegd. Dat de inzet om mee te spelen gering is, heeft aanleiding gegeven tot een ongunstige betekenis van de uitdrukking: 'het is van keskesschiet', om te benadrukken dat iets 'niet veel waard' is.

Het woord 'keske' is verwant met 'kay' van het gelijkaardig spel 'boer stelt de kay'. Het werd ook meestal op straat gespeeld, waarbij men halve bakstenen (of andere stenen) tot een torentje stapelt. Van op een meet moet men het torentje omver werpen. De Cock en Teirlinck noemen het ook 'boeren'³. Het woord *kay* is hetzelfde als 'kei'. Het werkwoord 'caeyen' betekent 'met keien beleggen, of bestraten'. Kiliaan noemt een *keye* een silixsteen van een langwerpige gedaante. Zulke steentjes laat men op zulke wijze langs de oppervlakte van het water scheren, dat het zich herhaalde malen boven het water vertoont, voor dat het zinkt. Het woord *kei* is ook verwant met *keghel* (Kiliaan) en het *keilen* is vroeger mogelijk hetzelfde als kegelen. In het Leidense Keurboek van 1450 lezen we: '(niet) stuken mit hiltiken⁴ om ghelt, pijsen, cruys of munt spelen om ghelt, noch keylen om ghelt'⁵. Hoffmann von Fallersleben merkt op in zijn 'Horae Belgicae'⁶ dat in het gedicht 'Esmoreit' (einde 14de eeuw) verschillende kinderspelen genoemd worden. Hij verwijst hierbij naar voornoemde Kiliaan: "Wettwerfen: *keien*, mit einem Steine oder einer bleiernen oder eisernen Wurfscheibe nach einem in der Erde befestigten Ziele werfen, was bei Kiliaen *de cae schieten*, und in Flandern *stecstenen* heisst."⁷ In de streek van onze zegsman uit Drogen, Roger Van Ghijsegem, wordt het paapschieten 'stekstuiveren' genoemd (let op de verwantschap met *stecstenen*). Deze benaming komt op verschillende plaatsen in Vlaanderen voor⁸.

Keskesschiet kan ook in relatie staan met het schieten op een *keerske*, of een aarden pijpje in een schiettent op een kermis. De prijzen zijn meestal van keskesschiet.

¹ HLA, *Paapke-schieten in 's-Gravenwezel*, in: De Drie Rozen, 40 jg, nr. 158, 2de trim. 2006, pp. 20-25.

² Bruno Eylenbosch, *Folkloristische volks- en caf spelen uit het Pajottenland*, pp. 48-50.

³ A. De Cock en Is. Teirlinck, *Kinderspel en kinderlust in Zuid-Nederland*, derde deel, Gent, 1903, pp. 26-31.

⁴ Hiltiken of hiltেকijn: van hiltten, wat koten of bikkelen is.

⁵ H.G. Hamaker, *De middeleeuwse keurboeken van de stad Leiden*, Leiden, 1872, 252, 79.

⁶ Hoffmann von Fallersleben, *Horae Belgicae*, Hannover, 1856.

⁷ A. De Cock en Is. Teirlinck, o.c., eerste deel, Gent, 1902, p. 39. Zie ook: Johanna Drost, *Het Nederlandsch kinderspel voor de zeventiende eeuw*, 's-Gravenhage, 1914, p. 52.

⁸ Zie: Clubblad Vrijschaker Landegem (31 jg, nr. 9, sept. 2001), Infokrant Nevele (2005), Zulte Cultureel (2007). De Cock en Teirlinck vernoemen het 'stekstuiveren' voor St. Elooi's-Vijve. (deel 3, p. 80)